

IZVJEŠTAJ SA DEVETOG SASTANKA PODODBORA ZA INOVACIJE, LJUDSKE RESURSE, INFORMATIČKO DRUŠTVO I SOCIJALNU POLITIKU

U Briselu je 1. i 2. oktobra 2019. održan deveti sastanak Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku između Crne Gore i Evropske unije.

Tokom sastanka Pododbora prezentovani su rezultati ostvareni u poglavljima:

- 2 Sloboda kretanja radnika
- 10 Informatičko društvo i mediji
- 19 Socijalna politika i zapošljavanje
- 25 Nauka i istraživanje
- 26 Obrazovanje i kultura

Prvog dana Pododbora diskutovano je o pitanjima iz oblasti obrazovanja, kulture, politike mladih, Roma, istraživačke i inovacione politike, dok su se drugog dana razmatrala pitanja vezana za socijalnu saradnju, politiku zapošljavanja, socijalni dijalog, kretanje radnika i informatičko društvo i medije.

Delegaciju Crne Gore činili su predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Ministarstva kulture, Ministarstva nauke, Ministarstva javne uprave, Ministarstva ekonomije, Ministarstva sporta i mladih, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencije za elektronske medije i Kancelarije za evropske integracije.

Delegaciju Evropske komisije činili su eksperti iz Generalnog direktorata za susjedsku politiku i pregovore o proširenju, Generalnog direktorata za komunikacijske mreže, sadržaje i tehnologije, Generalnog direktorata za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju, Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu i Generalnog direktorata za istraživanje i inovacije.

UVODNE NAPOMENE

Sastanak Pododbora otvorila je zamjenica šefa jedinice za Crnu Goru u Generalnoj direkciji za susjedsku politiku i pregovore o proširenju **Barbara Jésus-Gimeno**, koja se osvrnula na poruku predsjednice Evropske komisije **Ursula von der Leyen**, da Evropska komisija ostaje posvećena politici proširenja i u tom kontekstu ukazala da je važno da Crna Gora iskoristi pozitivan stav Evropske komisije i intenzivira svoj put prema Evropskoj uniji. Evropska komisija je u svakoj od razmatranih oblasti konstatovala napredak u pogledu usklađivanja sa evropskim standardima, ali je naglašeno da u narednom periodu treba uložiti dodatne napore kako bi se usaglašeni zakoni u potpunosti sprovodili.

Evropska komisija je pozdravila aktivnosti Crne Gore kada je riječ o sprovođenju obaveza koje proizilaze iz Berlinskog procesa, aktivnosti Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO) i sprovođenje Deklaracije o integraciji Roma koja je potpisana u Poznanju. Komisija je obavijestila o značaju prvog održanog ministarskog sastanka EU i Zapadnog Balkana na temu zapošljavanja i socijalnih pitanja i o narednom sastanku koji će se održati u Zagrebu 2020. Ocijenjeno je da žene, mladi i dugoročno nezaposleni spadaju u kategorije koje se i dalje teže zapošljavaju, a poseban izazov predstavlja neusklađenost između obrazovnog sistema i potreba tržišta rada.

Predsjedavajuća crnogorske strane direktorica za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova i međunarodnu saradnju u Ministarstvu rada i socijalnog staranja **Ljiljana Simović** pozdravila je učesnike Pododbora i konstatovala da Crna Gora izvršava obaveze iz agende Evropske unije, trudeći se da postepeno u kontinuitetu harmonizuje crnogorsko zakonodavstvo sa evropskom pravnom tekovinom, poštujući rokove date u programskim dokumentima Vlade Crne Gore.

OBRAZOVANJE – RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA

Evropska komisija je pozdravila napredak koji se odnosi na broj djece koja idu u vrtiće u uzrastu do 4 godine (72%) i od 4 godine do polaska u školu (77%). Crna Gora podsjetila da je 2011. godine taj procenat bio 30%, međutim, cilj je da i u sjevernom regionu broj djece koja idu u vrtiće bude veći, a realizacija se planira kroz organizovanje kampanja i unaprijeđenje infrastrukture.

Kada je riječ o dualnom obrazovanju, Crna Gora izvijestila da je donošenje Strategije dualnog obrazovanja planirano za IV kvartal 2019. Primjenu ove Strategije pratiće dva akciona plana. Trenutno, najveći izazov predstavlja uključivanje velikog broja poslodavaca u ovaj projekat. Kada je riječ o visokom obrazovanju i modelu 3+2+3 Crna Gora je obavijestila da još uvijek nije izašla prva generacija studenata kako bi se sagledali rezultati ovog modela. Univerzitet Crne Gore je u potpunosti prešao na ovaj model, dok je na privatnim univerzitetima do sada akreditovano 40 programa. Crna Gora izvijestila da je na sjednici Vlade 26. septembra 2019. formiran Etički komitet koji broji 7 članova, i da je preko projekta koji se sprovodi u saradnji sa Savjetom Evrope i Evropskom komisijom planirano da svi članovi prođu obuku. Kada je riječ o položaju Roma i Egipćana u obrazovanju, Crna Gora je informisala da je Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016 – 2020 usklađena sa evropskim strateškim okvirom. U Crnoj Gori radi 19 medijatora tj. jedan medijator na 70 djece, a taj broj će se povećavati u zavisnosti od broja upisane djece. Ohrabruje podatak da u Crnoj Gori svaki visokoškolač romske populacije ima posao, kao

i da sve veći broj djece koja završe osnovnu školu nastavlja da pohađa srednju školu. Što se tiče lica sa invaliditetom, od školske 2017- 2018. oslobođeni su od plaćanja školarine, a sve obrazovne ustanove su u obavezi da obezbijede polaganje ispita u skladu sa njihovim potrebama.

KULTURNA SARADNJA I POLITIKA MLADIH

Crna Gora informisala da je povećan broj projekata u oblasti kulture u kojima učestvuje, a posebno se osvrnula na učešće u programu Kreativna Evropa. Evropska komisija je pozvala Crnu Goru da iskoristi što veći broj raspoloživih projekata kroz koje bi mogla unaprijediti stanje u ovoj oblasti. Takođe, Evropska komisija je pozdravila odluku UNESCO Komiteta za svjetsku baštinu da Kotor ostane na njegovoj listi.

Crna Gora izvijestila da je unaprijeđenje statusa mladih pitanje koje je formalno potvrđeno u januaru 2019. kada je u nazivu Ministarstva sporta dodata i oblast mladih. Nacionalna Strategija za mlade je usvojena i usklađena sa evropskim strateškim okvirom i ima šest prioriteta. Crna Gora i Malta trenutno predstavljaju jedine zemlje koje besplatno pružaju mladima tzv. evropsku omladinsku karticu. Takođe, Crna Gora je prva država koja je otvorila kancelariju Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO), najvidljivijeg proizvoda Berlinskog procesa, i trenutno predstavlja najaktivniju zemlju u ovom procesu. Evropska komisija je pozdravila učešće Crne Gore u tzv. Evropskoj nedjelji sporta, međunarodnom sportskom događaju koji se organizuje svake godine u periodu od 23. do 30. septembra. Komisija je ukazala na značaj funkcije novog komesara koji će se pored pitanja inovacija baviti i mladima, što ide u prilog činjenici da je pitanje mladih visoko na agendi novoformirane Evropske komisije. Evropska komisija pohvalila rad Erasmus kancelarije u Crnoj Gori i pozvala da se iskoristi povoljna situacija i da Crna Gora treba da teži tome da postane sljedeća programska zemlja za Erasmus+.

POLITIKA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA

Evropska komisija je pozdravila napore Crne Gore na polju usvajanja Strategije pametne specijalizacije što je čini prvom zemljom van Evropske unije koja je usvojila ovu Strategiju. Crna Gora je informisala o usvajanju akcionog plana za sprovođenje ove Strategije, kao i o Odluci o obrazovanju Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju.

Komisija je pozdravila organizovanje međunarodne Konferencije u Budvi 18. septembra 2019, kojom je označen početak druge faze projekta Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST). Komisija će nastaviti da prati dalji razvoj ovog projekta kako bi osigurali donošenje najsavremenijih naučno-istraživačkih projekata. U okviru Horizonta 2020 koji će biti otvoren tokom novembra 2019 SEEIIST sprema aplikaciju. Evropska komisija je izrazila nadu da će aplikacija biti pozitivno ocijenjena i selektovana za finansiranje, što bi Međunarodnom institutu za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST) donijelo novih 3 miliona eura iz budžeta Evropske unije.

Okvirnim programom za istraživanje i inovacije (Horizont 2020) Crna Gora je uspjela da ostvari dobit ali prostor za unaprijeđenje u ovoj oblasti i dalje postoji. Većina novca koji Crna Gora povlači iz EU Okvirnog programa za istraživanje i inovacije (Horizont 2020) je za projekte iz oblasti energije i zdravlja.

Konstatovano je da Crna Gora najviše aplikacija ima za oblast malih i srednjih preduzeća. U tom smislu, u narednom periodu bi trebalo preduzeti dodatne korake kako bi se pojačao kvalitet aplikacija.

Komisija je najavila novu Strategiju za evropski istraživački prostor, a posebno se interesovala za planove na polju politike inovacija o čemu je Crna Gora informisala o svim preduzetim mjerama poput Kolaborativnog programa za inovacije, start-up mjerama i mjerama za podsticanje inovativne kulture. Crna Gora obavijestila da postoji mogućnost formiranja Fonda za inovacije kao posebne institucije zadužene za sprovođenje inovacionih programa i koordinacije fondova za Strategiju pametne specijalizacije. Realizacija Fonda za inovacije očekuje se narednih mjeseci.

SOCIJALNA SARADNJA

Kada je u pitanju korišćenje sredstava iz pretpristupnih fondova (IPA), Komisija je istakla značajan napredak vidljiv u sprovođenju Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku (2015-2017). Ujedno je naglašeno da predstoji sprovođenje aktivnosti iz Akcionog dokumenta za IPA 2020 godinu, ali i da je već sada potrebno razmišljati o prioritetima za finansiranje iz IPA III perspektive, gdje će naglasak biti na strateškom planiranju, odnosno na umrežavanju finansijske podrške sa aktivnostima koje se već sada prepoznaju kao strateške u dokumentima, kao i na zrelosti projekata za finansiranje.

Konstatovana je velika posvećenost Crne Gore tokom izrade Nacrta zakona o radu, što je Evropska komisija pohvalila. Donošenje ovog zakona povlači usvajanje cjelokupnog seta zakona koji se odnose na reformu radnog zakonodavstva, a koji su već spremni i nalaze se u proceduri donošenja.

Crna Gora je zadužena za sprovođenje i monitoring Strategije za unaprijeđenje zaštite i zdravlja na radu u Crnoj Gori 2016 – 2020. Neophodno je dalje jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje ove strategije, a u okviru Inspekcije rada, odnosno zaštite i zdravlja na radu, kao i dalje jačanje administrativnih kapaciteta u Direkciji zaštite i zdravlja na radu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Crna Gora je prezentovala podatke Uprave za statistiku – MONSTAT o pokazateljima tržišta rada na osnovu čega je konstatovan pozitivan trend na tržištu rada u odnosu na prethodne godine. Radna grupa kojom koordinira Ministarstvo rada i socijalnog staranja počela je sa multisektorskim pristupom pripreme Strategije za zapošljavanje i osiguranje u slučaju nezaposlenosti. Zakonom o zapošljavanju i osiguranju u slučaju nezaposlenosti omogućeno je da Zavod za zapošljavanje Crne Gore sam kreira aktivne mjere za zapošljavanje u odnosu na aktuelno stanje na tržištu rada. Evropska komisija pozdravila je preuzete aktivnosti u ovoj oblasti i naglasila neophodnost strateškog pristupa u suočavanju sa problemima kada je u pitanju siva ekonomija.

Komisija je naglasila značaj socijalnog dijaloga i pozdravila uključivanje socijalnih partnera u proces harmonizacije crnogorskog zakonodavstva. Izrada Nacrta zakona o radu poslužila je kao dobar primjer unaprijeđenog socijalnog dijaloga.

Crna Gora je obavijestila Evropsku komisiju o izradi Programa ekonomskih reformi kao i o sastanku koji je održan 6. septembra 2019. sa svim zainteresovanim stranama koje će biti uključene u izradu ovog Programa. Donošenje Programa ekonomskih reformi planirano je do kraja 2019. Radi bolje pripreme ovog strateškog dokumenta tokom novembra mjeseca Crnoj Gori biće obezbijedena TAEX podrška. Evropska komisija je ukazala na značaj Evropskog stuba socijalnih prava čiji je cilj jačanje pravnih tekovina Evropske unije u okviru socijalne zaštite i naglasila njegovu važnost prilikom kreiranja budućih strateških aktivnosti u ovoj oblasti.

Crna Gora je jedna od potpisnica Deklaracije partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja Evropske unije što je Evropska komisija pohvalila. Deklaracija pored regionalne dimenzije predstavlja i primjer dobre saradnje vlada Zapadnog Balkana i njihovu odlučnost da zajedno rade na rješavanju pitanja diskriminacije Roma. Evidentan je napredak u odnosu na pitanja iz oblasti LGBT populacije. Sprovode se aktivnosti na širenju mreže na lokalnom nivou za pitanja iz oblasti LGBT u cilju smanjenja diskriminacije. Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola je pripremljen i biće upućen u dalju proceduru.

U odnosu na pitanje nasilja u porodici, Crna Gora informisala je Evropsku komisiju da postoje "krizni centri" koji su u vlasništvu centara za socijalni rad, u kojima se žrtva smješta na određeni period kako bi joj se pružila sva neophodna podrška. Crna Gora je do sada formirala 13 jedinica dnevnog boravka za djecu sa smetnjama u razvoju, a uskoro se planira otvaranje tri nova dnevna boravka sa ciljem bolje socijalizacije i pripreme ove djece za potpuno uključivanje u zajednicu.

KRETANJE RADNIKA

Crna Gora je donijela Akcioni plan za realizaciju aktivnosti iz poglavlja 2 – Sloboda kretanja radnika, što je Evropska komisija pozdravila. Usvojen Zakon o strancima pojednostavio je proceduru dobijanja radnih dozvola za rad stranaca u Crnoj Gori i to odredbom koja će stupiti na snagu 2021. godine. Crna Gora je naglasila značaj odobrenja sredstava iz IPA 2020 za aktivnosti koje će poslužiti za unaprijeđenje informacione mreže i jačanje administrativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, u cilju pripreme Zavoda za korištenje Evropske mreže javnih službi za zapošljavanje (EURES) i korištenje sredstava iz Evropskog socijalnog fonda (ESF).

INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI

Evropska komisija ukazala je na značaj oblasti medija, na razvoj informacionog društva i informacionu bezbjednost. Planirana su tri zakona u oblasti medija, od kojih su Zakon o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore i Zakon o medijima dobili pozitivno mišljenje Evropske komisije, dok je Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama još uvijek u izradi. Evropska komisija je izvijestila da prihvata standarde i principe Savjeta Evrope pa je uputila na bližu saradnju sa Savjetom Evrope prilikom izrade Zakona o audiovizuelnim uslugama. Crna Gora je u tom smislu objasnila da su Zakon o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore i Zakon o medijima u krajnjoj proceduri usvajanja, a da se

očekuje da Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama bude poslat Savjetu Evrope, a nakon internih konsultacija proslijeđen Evropskoj komisiji.

Crna Gora je potpisala regionalni sporazum o smanjivanju cijena rominga i naglasila da sporazum predstavlja primjer dobre saradnje u regionu što je Evropska komisija pohvalila. Komisija se interesovala za sprovođenje Strategije razvoja informacionog društva i planove za novu strategiju, izradi podzakonskih akata, informacionoj bezbjednosti i planovima za unaprijeđenje administrativnih kapaciteta (posebno kod regulatora). Crna Gora je informisala da je aktuelna strategija pri kraju važenja i da istu prate akcioni planovi i izvještaji o realizaciji, gdje je evidentno da je većina indikatora u potpunosti ispunjena, dok je samo jedan indikator ostao neispunjen.

Evropska komisija se interesovala za Odluku Ustavnog suda kojom je ukinuta odredba Zakona o elektronskim komunikacijama kojom se omogućava da Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost privremeno blokira pristup određenim brojevima i uslugama kada je to opravdano u slučajevima prevare ili zloupotrebe. Crna Gora istakla da je donošenjem Odluke ova odredba zakona stavljena van snage. U relevantnim direktivama i zakoniku Evropske unije postoji ova odredba te će se razmotriti mogućnost drugačijeg formulisanja u zakonskom rješenju. Crna Gora je zatražila dodatno podršku Evropske komisije, a radi izrade dodatnih akata iz ove oblasti.